

N 7855 Bst/AR/HS/16 augustus 2011

Reactie op het voorontwerp van Wet versterking bestuur pensioenfondsen

Algemeen

De minister van SZW heeft op 1 juli 2011 het voorontwerp van Wet versterking bestuur pensioenfondsen aangeboden aan de Eerste en Tweede Kamer. In dit voorontwerp worden drie bestuursmodellen uitgewerkt. In 2010 heeft de toenmalige minister van SZW een voorontwerp van wet aangeboden waarin het eerste bestuursmodel werd uitgewerkt.

De CSO vindt dat gepensioneerden evenals actieve deelnemers een wettelijk recht op evenredige vertegenwoordiging in de pensioenfondsbesturen moeten hebben.

Hieronder wordt eerst ingegaan op de relatie van het voorontwerp met het initiatiefwetsvoorstel Koşer Kaya/Blok. Vervolgens komt de inhoud van het voorontwerp zelf aan de orde.

Relatie met het initiatiefwetsvoorstel Koşer Kaya/Blok

Procedure

Het initiatiefwetsvoorstel Koşer Kaya/Blok is op 1 juli 2010 door de Tweede Kamer aangenomen. De Eerste Kamer heeft de minister van SZW gevraagd haar te informeren over de samenhang van het initiatiefwetsvoorstel met het voorontwerp van Wet versterking bestuur pensioenfondsen. De minister heeft laten weten dat het hem niet wenselijk lijkt dat de pensioensector kort na elkaar wordt geconfronteerd met verschillende wijzigingen in de governance en medezeggenschap. De CSO vindt dat de Eerste Kamer de behandeling van het initiatiefwetsvoorstel moet voortzetten los van het nog door de regering in te dienen wetsvoorstel over de algemene governance van pensioenfondsen. Hiervoor bestaan de volgende overwegingen.

Uit het voorontwerp blijkt dat vele ingrijpende voorstellen worden gedaan om de structuur van pensioenfondsen te wijzigen. Deze voorstellen vragen een gedegen maatschappelijke discussie en raadpleging en daarna een parlementaire behandeling. Ook bij een spoedige indiening van het definitieve wetsvoorstel zal dat nog geruime tijd in beslag nemen.

Naar de opvatting van de CSO is het niet gewenst om hierop met de afhandeling van het initiatiefwetsvoorstel, dat inmiddels in een eindfase is gekomen, te wachten. De pensioenfondsbesturen moeten in de nabije toekomst in vele gevallen belangrijke besluiten nemen over het beleggingsbeleid, de herstelplannen en over de decentrale uitwerking van de afspraken in het Pensioenakkoord. Een goede vertegenwoordiging

van alle belanghebbenden, waar het initiatiefwetsvoorstel op is gericht, draagt in een belangrijk mate bij aan het tot stand komen van een evenwichtig bestuursbeleid. Voorts is het essentieel dat in de besturen die straks een keuze moeten maken uit de drie in het voorontwerp aangegeven bestuursmodellen, de pensioengerechtigden op gelijke wijze vertegenwoordigd zijn. Dit houdt in dat het initiatiefwetsvoorstel reeds vóór de algehele herziening van de bestuursstructuur van de pensioenfondsen in werking moet zijn getreden.

Inhoud

In het voorontwerp van Wet versterking bestuur pensioenfondsen zijn een aantal elementen uit het initiatiefwetsvoorstel Koşer Kaya/Blok opgenomen.

De belangrijkste verschillen zijn:

- De zetelverdeling in besturen van bedrijfstakpensioenfondsen (artikel 100 lid 1).
- De geldigheid van de raadpleging (artikel 103 lid 2).
- De verhouding tussen het aantal bestuurszetels voor pensioengerechtigden en actieven (artikel 104 lid 1).
- De mogelijkheid om af te wijken van de wettelijke regeling van evenredige vertegenwoordiging in de pensioenfondsbesturen (artikel 104 lid 1).
- Het beroepsrecht voor een minderheid uit de deelnemersraad.

De CSO gaat er van uit dat het later door het kabinet daadwerkelijk in te dienen wetsvoorstel in overeenstemming wordt gebracht met de inhoud van het inmiddels door de Tweede Kamer aanvaarde initiatiefwetsvoorstel Koşer Kaya/Blok.

Het voorontwerp van Wet versterking bestuur pensioenfondsen

Het voorontwerp van de Wet versterking bestuur pensioenfondsen bevat een integrale aanpassing van de governance en de medezeggenschap op het punt van de versterking van de deskundigheid en het intern toezicht, de vertegenwoordiging van risicodragers en de versterking van de positie van deelnemers en pensioengerechtigden en tot slot de stroomlijning van taken en organen.

De CSO is het met de minister eens dat de verschuiving van de risico's van werkgevers naar deelnemers en pensioengerechtigden gevolgen moet hebben voor de governance en de medezeggenschap. Zij is verheugd dat de minister voorstander is van bestuursparticipatie van pensioengerechtigden. Of de door de minister voorgestelde wijzigingen dit bewerkstelligen, is nog de vraag.

Hieronder zal bij de behandeling van de verschillende wetsartikelen uit het voorontwerp ook op de overeenkomsten en verschillen met het initiatiefwetsvoorstel Koşer Kaya/Blok worden ingegaan.

Artikel I, onder C

Artikel 33 Waarborging goed bestuur

In het kader van de stroomlijning van de pensioenfondsorganen wordt voorgesteld om het verantwoordingsorgaan op te heffen. In april 2009 is het in opdracht van de SER gedane inventarisatieonderzoek naar de principes voor goed pensioenfondsbestuur gepubliceerd. Ondanks afspraken met de Stichting van de Arbeid zijn er nog geen gemeenschappelijke conclusies uit deze inventarisatie getrokken. Daarnaast is

afgesproken dat er nog een evaluatie naar de implementatie van de principes zal plaatsvinden.

De CSO vindt het dan ook voorbarig om, vooruitlopend op de evaluatie, nu al voor te stellen om het verantwoordingsorgaan op te heffen.

Artikel I, onder D

Paragraaf 5.1 Pensioenfondsen algemeen

Artikel 100 Samenstelling paritair bestuur

De CSO constateert met grote instemming dat de minister besloten heeft om het streven naar diversiteit in de samenstelling van het pensioenfondsbestuur in de wet op te nemen.

Het voorontwerp maakt het (net zoals het initiatiefwetsvoorstel) mogelijk dat pensioengerechtigden direct vertegenwoordigd zijn in het bestuur van een bedrijfstakpensioenfonds. Maar in het voorontwerp wordt strikt vastgehouden aan de zetelverdeling zoals die nu voor bedrijfstakpensioenfonds in de Pensioenwet (PW) is opgenomen: de vertegenwoordigers van werknemersverenigingen bezetten evenveel zetels als de vertegenwoordigers van werkgeversverenigingen. Indien ook pensioengerechtigden vertegenwoordigd zijn, bezetten zij samen met de vertegenwoordigers van werknemersverenigingen evenveel zetels als de vertegenwoordigers van werkgeversverenigingen (exacte pariteit). In het initiatiefwetsvoorstel Koşer Kaya/Blok wordt uitgegaan van *ten minste* evenveel zetels. Door het toevoegen van *ten minste* is maatwerk per pensioenfonds mogelijk en kan in de bestuurssamenstelling rekening gehouden worden met de verschuiving van de risico's van de werkgever naar de gepensioneerden en deelnemers. De CSO vindt dat het initiatiefwetsvoorstel op dit punt beter voldoet aan de eis van adequate vertegenwoordiging van alle risicodragers dan het voorontwerp.

Artikel 102 samenstelling en taakverdeling gemengd bestuur

Voor het tweede lid van artikel 102 gelden dezelfde bezwaren als bij de artikelen 100 en 104.

In lid 4 is expliciet opgenomen dat niet uitvoerende bestuurders natuurlijke personen moeten zijn. Volgens de CSO zouden ook de uitvoerende bestuurders natuurlijke personen moeten zijn.

Daarnaast wil de CSO er op wijzen dat dit bestuursmodel nog niet in het Burgerlijk Wetboek is geregeld. Voor dit model wordt aangesloten bij de Wet van 6 juni 2011 tot wijziging van boek 2 van het Burgerlijk Wetboek in verband met de aanpassing van regels over bestuur en toezicht in naamloze en besloten vennootschappen. In deze wetswijziging zijn de pensioenfondsen (stichtingen) niet meegenomen. Het is de vraag hoe snel dit onderdeel van het Burgerlijk Wetboek ook op pensioenfondsen van toepassing zal zijn.

De CSO verwacht dan ook een grote vertraging omdat dit bestuursmodel nog niet in het Burgerlijk Wetboek is geregeld.

Artikel 103 Raadpleging gepensioneerden

De raadpleging van de pensioengerechtigden betreft het al dan niet opnemen van pensioengerechtigden in het bestuur. De uitkomst van de raadpleging heeft geen gevolgen voor het voortbestaan van de deelnemersraad.

De CSO is verheugd dat hiermee een einde komt aan de of/of-situatie bij ondernemingspensioenfondsen. Tevens constateert zij met instemming dat er geen verschil meer is tussen de medezeggenschap bij ondernemingspensioenfondsen en bedrijfstakpensioenfondsen.

Hoewel de CSO vindt dat in de wet moet worden opgenomen dat pensioengerechtigden zowel in het bestuur als in de deelnemersraad evenwichtig vertegenwoordigd moeten zijn, is de bepaling in het voorontwerp een stap in de goede richting.

In het voorontwerp is een respons-eis van 25% opgenomen. De CSO vindt een respons-eis van 25% veel te hoog. Bij de grote bedrijfstakpensioenfondsen is het haast onmogelijk om aan deze eis te voldoen. De kans bestaat dat de vertegenwoordiging van pensioengerechtigden in de besturen van de bedrijfstakpensioenfondsen daardoor in werkelijkheid niet wordt geëffectueerd. In het initiatiefwetsvoorstel Koşer Kaya/Blok is een eis van 10% opgenomen. De CSO vindt 10% een redelijke eis.

Artikel 104 Zetelverdeling pensioengerechtigden en werknemers in een paritair bestuur

Het voorontwerp handhaaft in dit artikel de huidige maximering van het aantal zetels (ten hoogste de helft van de werknemerszetels) voor vertegenwoordigers van pensioengerechtigden in het pensioenfondsbestuur. Dat betekent dat ongeacht het percentage pensioengerechtigden de vertegenwoordigers van pensioengerechtigden ten hoogste de helft van het aantal werknemerszetels bezetten.

Daarnaast is in het voorontwerp opgenomen dat vertegenwoordigers van pensioengerechtigden bij ondernemingspensioenfondsen alleen meer zetels kunnen bezetten dan de vertegenwoordigers van werknemers indien het aantal deelnemers minder bedraagt dan 10% van de som van het aantal deelnemers en pensioengerechtigden.

De CSO vindt een percentage van 10% veel te laag. Een percentage van 10% doet geen recht aan een evenwichtige vertegenwoordiging van de pensioengerechtigden. Daarnaast vindt de CSO het maken van een verschil tussen ondernemingspensioenfondsen en bedrijfstakpensioenfondsen ongewenst.

In de Memorie van Toelichting wordt aangegeven dat het aantal zetels voor pensioengerechtigden is gemaximeerd om te voorkomen dat een deelbelang in het bestuur een blokkerende macht kan vormen en dat werkgevers zo in de minderheid kunnen komen.

De CSO vindt dat je dan dezelfde argumentatie kan gebruiken voor een beperking van het aantal zetels voor werknemers en werkgevers.

In het initiatiefwetsvoorstel Koşer Kaya/Blok wordt voorgesteld de in de Pensioenwet opgenomen zetelverdeling te wijzigen in een zetelverdeling op basis van de onderlinge getalsverhoudingen met de mogelijkheid om van deze verdeling af te wijken indien betrokken partijen hiermee akkoord gaan (regelend recht i.p.v. dwingend recht).

De CSO vindt de in het initiatiefwetsvoorstel voorgestelde wijziging veel meer passen bij een modern pensioenstelsel waarin in onderling overleg afspraken gemaakt kunnen worden.

Artikel 105 Intern toezicht

De CSO is het met de minister eens dat de huidige vormgeving van het intern toezicht zwak is. De CSO ondersteunt het voorstel om bij bedrijfstakpensioenfondsen een

permanente raad van toezicht in te stellen. Ook het voorstel om een visitatiecommissie niet eens in de drie jaar maar jaarlijks te laten visiteren, heeft de steun van de CSO. De CSO vindt dat de benoeming van leden van de raad van toezicht zou moeten geschieden door de drie geledingen bij het pensioenfonds te weten werkgevers, werknemers en pensioengerechtigden.

Paragraaf 5.2 Deelnemersraad en belanghebbendenorgaan

Artikel 115 De deelnemersraad

In het voorontwerp zijn de toezeggingen die de voormalige minister van SZW in zijn brief van 4 december 2009 heeft gedaan, opgenomen: de representativiteitseisen voor de voordragende verenigingen worden geschrapt en de pensioenfondsen moeten hun medewerking verlenen aan het verstrekken van informatie aan pensioengerechtigden over het voornemen tot oprichting, of over het bestaan, van een vereniging van pensioengerechtigden.

De CSO heeft steeds gepleit voor deze twee wijzigingen in de Pensioenwet en is dan ook zeer verheugd te zien dat ze in het voorontwerp zijn opgenomen.

Artikel I, onder J

Artikel 217 Beroep deelnemersraad en belanghebbendenorgaan bij ondernemingskamer

In de Memorie van Toelichting geeft het kabinet aan dat zij, in tegenstelling tot het initiatiefwetsvoorstel van Koşer Kaya/Blok, er voor kiest om het algemene beroepsrecht bij de deelnemersraad te laten en niet toe te kennen aan een minderheid van de deelnemersraad. Naar de mening van het kabinet zijn er genoeg mogelijkheden voor bezwaar en beroep en is het ook niet nodig omdat in het voorgesteld wetsontwerp het intern toezicht toeziet op een evenwichtige belangenbehartiging.

In de eerste plaats wil de CSO er op wijzen dat intern toezicht altijd achteraf is. Het besluit van het pensioenfondsbestuur is dan al uitgevoerd.

Verder wil de CSO opmerken dat zij zich afvraagt of er genoeg mogelijkheden voor bezwaar en beroep zijn. Het kabinet geeft niet aan welke mogelijkheden er voor minderheden zijn. Het klachtrecht voor een gedeelte van ten minste 10% van de leden van de deelnemersraad zoals opgenomen in de Pensioen- en spaarfondsenwet is met de invoering van de Pensioenwet komen te vervallen. Overigens willen wij er nog op wijzen dat het initiatiefwetsvoorstel Koşer Kaya/Blok slechts één beroepsgrond kent, namelijk de vraag of het fondsbestuur aan de wettelijke plicht tot evenwichtige belangenbehandeling in het pensioenbeleid voldoende inhoud heeft gegeven. De minderheid van de deelnemersraad die een dergelijk beroepsrecht zou krijgen is bovendien door het aannemen van een amendement in de Tweede Kamer belangrijk verhoogd van 10% tot 30%.

De CSO vindt een beroepsrecht bij de ondernemingskamer voor een minderheid in de deelnemersraad van groot belang. Het feit dat het interne toezicht toeziet op de evenwichtige belangenbehartiging, doet hier niet aan af. Ook dan is een beroepsrecht voor een minderheid nog steeds van groot belang.

Rechtstreeks verzekerde regelingen

Tot slot de CSO aandacht voor de aanpassing van de governance bepalingen bij de rechtstreeks verzekerde regelingen (RVR). Er is een onderzoek geweest naar de wijze waarop het hoorrecht (geregeld in artikel 22 Pensioenwet) in de praktijk werkt. Toch is in dit voorontwerp geen letter gewijd aan aanpassing van deze wettekst. De CSO stelt voor:

- Instelling van een Pensioenraad met dezelfde rechten als een deelnemersraad bij een RVR met toeslagambitie. In de Pensioenraad is de zetelverdeling 1/3 gepensioneerden, 1/3 actieven en 1/3 ondernemer/verzekeringnemer.
- Belangenbehartigende verenigingen moeten bij een RVR erkend worden als rechtstreeks belanghebbenden bij de Ombudsman Pensioenen.
- De Pensioenwet moet worden aangepast, opdat een vereniging van pensioengerechtigden kan optreden namens pensioengerechtigden.
- Het hoorrecht kan worden afgeschaft.

Samenvattend

Aan de hand van het bovenstaande komt de CSO tot het volgende:

- Gepensioneerden moeten evenals actieve deelnemers een wettelijk recht op evenredige vertegenwoordiging in de pensioenfondsbesturen hebben.
- De Eerste Kamer moet de behandeling van het initiatiefwetsvoorstel Koşer Kaya/Blok voortzetten.
- Het is voorbarig om, vooruitlopend op de evaluatie van de principes voor goed pensioenfondsbestuur, voor te stellen om het verantwoordingsorgaan op te heffen.
- Er is alleen sprake van een adequate vertegenwoordiging wanneer alle risicodragers naar evenredigheid vertegenwoordigd zijn in het pensioenfondsbestuur.
- De uitvoerende bestuurders in een gemengd bestuur moeten ook natuurlijke personen zijn.
- Een respons van 25% voor de raadpleging van gepensioneerden is te hoog. Een respons van 10% is redelijk.
- Geen maximering van het aantal zetels voor pensioengerechtigden in het bestuur. De uitzondering dat hiervan kan worden afgeweken wanneer het aantal actieven minder dan 10 % bedraagt doet geen recht aan de evenredige vertegenwoordiging van de pensioengerechtigden. De zetelverdeling moet plaatsvinden op basis van de onderlinge getalsverhoudingen met de mogelijkheid van deze verdeling af te wijken indien betrokken partijen akkoord gaan.
- Benoeming van de leden van de raad van toezicht moet plaatsvinden door de drie geledingen.
- Instemming met het voorstel om de representativiteitseisen voor verenigingen te schrappen.
- Instemming met de verplichting voor pensioenfondsen mee te werken aan het verstrekken van informatie over oprichting/bestaan van verenigingen van gepensioneerden.
- Er moet een beroepsrecht komen voor een minderheid in de deelnemersraad.
- De governance bij rechtstreeks verzekerde regelingen moet zo snel mogelijk verbeterd worden.